

TREBALL FINAL DE GRAU

**La influència de les etiquetes MENA i
HARRAG en la construcció de la identitat
dels joves migrants sense referents
familiars al territori**

Influence of the MENA and HARRAG tags in
the construction of the identity of Young
migrants without family references in the
territory

Universitat de Girona
Facultat d'Educació i Psicologia
Grau d'Educació Social

Docent: Santi Perera Izquierdo
Alumna: Amal El Kafroune Taadou
amalelkafrone7@gmail.com

Resum

Mena i Harrag dues etiquetes que es refereixen a un mateix col·lectiu, els joves migrants sense referents familiars al territori. Són dues etiquetes que aquests joves perceben i s'hi identifiquen diferent segons les experiències viscudes durant i després del procés migratori. Aquesta investigació té com a objectiu conèixer com es defineixen els joves migrants sense referents familiars al territori a partir de les etiquetes Mena i Harrag i els conceptes que hi relacionen. 110 joves migrants sense referents familiars al territori de la província de Girona, d'entre 17-21 anys, han expressat les seves opinions a partir de dues preguntes. Els resultat obtinguts reflecteixen les barreres que aquest col·lectiu pateixen i les necessitats socials i personals que presenten.

Paraules clau: Joves migrants sense referents familiars al territori, construcció identitat, Mena, Harrag, barreres socials.

Resumen:

Mena y Harrag, dos etiquetas que se refieren a un mismo colectivo, los jóvenes sin referentes familiares al territorio. Son dos etiquetas que los jóvenes perciben y se identifican diferente según las experiencias vividas durante y después del proceso migratorio. Esta investigación tiene como objetivo conocer cómo se definen los jóvenes migrantes sin referentes familiares al territorio a partir de las etiquetas Mena - Harrag y los conceptos que relacionan. 110 jóvenes migrantes sin referentes familiares al territorio de la provincia de Gerona, de entre 17-21 años, han expresado sus opiniones a partir de dos preguntas. Los resultados obtenidos reflejan las barreras que este colectivo sufre y las necesidades sociales y personales que presentan

Palabras clave: Jóvenes migrantes sin referentes familiares al territorio, construcción de la identidad, Mena, Harrag, barreras sociales.

Abstract

Mena and Harrag two social tags that refer to the same group, young people without family references in the territory. These are two tags that these young people perceive and identify themselves differently according to the experiences lived during and after the migration process. This research aims to know how to define young migrants without family references in the territory defines themselves by the tags Mena and Harrag and which concepts relate to it. 110 young migrants without family references in the territory of the province of Girona, between 17-21 years old, have expressed their opinions from two questions. The results obtained reflect the barriers that this group suffers and the social and personal needs that they present.

Keywords: Young people without family references in the territory, construction of identity, Mena, Harrag, social barriers.

1. La nova migració

Un procés de migració pot ser motivat per diferents raons, des de causes polítiques, socials, econòmiques, guerres, persecucions... o per fugir de situacions sociofamiliars precàries amb l'objectiu de poder millorar les condicions de vida. Però Manzani i Arnosó (2014) resumeix alguns motius de migració com a la idealització i l'imaginari social envers l'èxit de vida a Europa a nivell formatiu i laboral. És una visió molt comuna entre joves i adults que justifiquen els seus moviments migratoris. Aquest mite i imaginari social d'Europa, Benítez (2013) menciona que prové dels discursos i les imatges que es reproduïen a les televisions i a les xarxes socials sobre el país en qüestió com a llocs ideals per poder viure i aconseguir els seus projectes personals fàcilment.

A Espanya es va produir una nova reforma de la Llei d'Estrangeria l'any 2009 on es limitaven les reagrupacions dels ascendents, es restringia l'accés residencial a persones majors de 65 anys, es consideraven les repatriacions, entre d'altres. Aquestes restriccions legals van fomentar encara més el que s'anomena nova migració, ja que no es tracta de subjectes adults sinó de menors d'edat estrangers, qui molts travessen l'Estret de Gibraltar. Doncs, Monteros (2007) n'extreu la conclusió que no es tracta només d'un fenomen migratori de caràcter sociològic sinó que és part de les delimitacions jurídiques, ja que els joves saben que si arriben adults al territori tindran més dificultats a l'hora d'aconseguir i tramitar la documentació.

Apareix una nova migració sense referents familiars al territori, ja que anteriorment els joves que emigraven al país tenien algun referent familiar a qui acudir. Doncs, els joves migrants sense referents familiars quan arriben al país entren al Sistema de Protecció al Menor i un cop són localitzats i identificats pels Mossos d'Esquadra, la Direcció General d'Atenció a Infància i Adolescència (DGAIA) n'admet la tutela administrativa, en molts casos, fins a la majoria d'edat.

2. Etiquetes de la nova migració

“Nens de carrer”, “menors sense sostre”, “menors estrangers desemparats” són algunes de les etiquetes que els mitjans de comunicació han fet arribar a la societat a partir de diferents notícies de caràcter sensacionalista. Les definicions han anat evolucionant, un dels més utilitzats en l'àmbit social és l'establerta per la DGAIA, menor estranger no acompanyat, els famosos MENA. Actualment és un terme que s'està deixant d'utilitzar,

i s'han passat a anomenar "joves migrants sense referents familiars al territori". Quiroga (2003) en destaca l'etiqueta de nens de carrer i sobretot, la institucional, MENA.

A més, l'autora incideix en què és un col·lectiu que es tendeix a homogeneïtzar per tenir un seguit de característiques socials i personals similars. Paral·lelament, estudis estadístics mensuals de la DGAIA (2019), aporten dades generals sobre el perfil del col·lectiu com pot ser la procedència, edat, sexe... i es pot observar com són joves principalment, nois, d'entre 16-17 anys, amb un percentatge de 37'1% i 39'2% respectivament, un 5'7% de joves de 19 anys o més, un 12'3% de joves de 15 anys, i la resta, un 5'6% menors de 15 anys. La procedència majoritària és del Marroc amb un percentatge del 79'4%, seguit d'un 13'2% d'Àfrica Subsahariana, un 3,4% del Magreb excloent Marroc i un 1,7% d'altres nacionalitats. En només el gener del 2019 es van atendre a 237 joves sense referents familiars al territori català.

El col·lectiu, tot i estar etiquetat institucionalment com a "MENA", i ser categoritzats com a immigrants, no es senten identificats amb cap d'aquestes etiquetes. Quiroga (2003), menciona l'existència d'una altra etiqueta del dialecte àrab marroquí, establerta pel mateix col·lectiu. Harraga, en plural, Harrag, singular, és un concepte que prové del terme HRQ en àrab clàssic que significa cremar o incendiar-se. Al diccionari d'àrab culte modern de Cortés citat per Quiroga (2003) es defineix el concepte de Harrag com a una persona que s'encén; i en un sentit metafòric fa referència a aquella que crema o arrisca la seva vida per poder emigrar. Defineix l'emigració irregular, d'adults, infants i adolescents, que utilitzen qualsevol transport de forma clandestina; pastera, camions, Ferrys... per travessar la frontera. Cal complementar que hi ha altres definicions semblants que fan remesa en cremar la documentació abans d'emigrar per no ser identificats davant la por de ser deportats i amb l'objectiu de millorar les seves condicions de vida.

MENA i Harrag dues etiquetes, institucional i social, aparentment semblants però amb connotacions i identificació al darrere totalment diferents. Dins la societat es tendeix a associar MENA i vida al carrer, on es percep una dicotomia entre un col·lectiu vulnerable, perillós i criminal. Quiroga (2003) i Antúnez, Driss, García i Olcina (2016), aporten visions de la societat envers el col·lectiu on descriuen tenir-los por i que presenten mala imatge a la ciutat.

És més, existeix l'errònia idea que aquests joves abans d'emigrar ja vivien al carrer obviant els referents familiars i relacionant-los amb la delinqüència. Quiroga (2003) retreu que el percentatge és insignificant dels casos de joves en aquesta situació. Cal remarcar que els joves comencen a fer vida al carrer durant l'espera a realitzar el procés migratori o un cop han arribat al país d'acollida, per pura supervivència. Clarament les connotacions i percepcions socials envers l'etiqueta MENA són de caire negatiu i despectives.

Altrament, Quiroga (2003) exposa que l'etiqueta Harraga amb la qual s'identifiquen aquests joves, la relacionen amb heroïcitat i valentia. Porten a terme un procés migratori amb l'objectiu de complir uns plans de futur que els fan adoptar responsabilitats i rols d'adults i d'infants alhora. Té un sentit positiu pels joves però alhora per aquella part de la societat que no comparteix aquest fenomen ho conceben amb una connotació despectiva caracteritzant-los de bojós, insensats, suïcides... És un concepte que té un doble sentit, positiu pel col·lectiu que engloba i negatiu per aquells que no comparteixen aquest fenomen migratori. A més, és un concepte que no només fa referència als joves menors d'edat sinó que també engloba a tots els adults que emigren a un país irregularment.

Així doncs, dos etiquetes que intenten definir un mateix fenomen migratori no tenen la mateixa influència en el mateix col·lectiu de joves. La identificació de l'etiqueta institucional, Mena, és gairebé desconeguda per aquests.

3. Les etiquetes en la construcció de la identitat dels joves migrants sense referents familiars al territori

3.1. Impacte de les etiquetes en la identitat

Els mitjans de comunicació afavoreixen la creació de prejudicis cap a col·lectius, els quals, segons l'opinió pública que s'hagi generat se'ls obliga a adoptar un seguit de rols i comportaments determinats. Fins i tot, pot arribar a incidir en les emocions i els pensaments de manera negativa, impedit pensant-hi neutralment. (Antúnez, Driss, García i Olcina, 2016).

El col·lectiu de joves migrants sense referents familiars al territori estan sotmesos a diferents categories formades per prejudicis que la societat ha anat creant. Aquests prejudicis incideixen en la manera de comportar-se i fer de molts joves que d'alguna manera acaben interioritzant aquestes etiquetes. Appiah (2007) afegeix que quan

s'apliquen les etiquetes, les idees envers el col·lectiu passen a tenir efectes psicosocials. Arriben a modelar la manera de ser i concebre el seu autoconcepte. L'etiqueta desenvolupa un paper important en la configuració en què el subjecte pren decisions sobre el seu projecte de vida i incideix en l'autoconcepte.

El col·lectiu de joves migrants sense referents familiars al territori ha de suportar el pes de l'etiqueta d'immigrant i menor, tot i que el d'immigrant els pesa molt més en el seu dia a dia; conjuntament amb les altres etiquetes. López (2018) posa èmfasi en el fet que l'etiqueta immigrant comporta un pes afegit pels joves, sobretot en el procés de construcció de la identitat personal i social en l'etapa de l'adolescència.

La identitat dels adolescents segons Maalouf (1999, citat per Roca, 2013), és múltiple i oberta, López (2018) menciona que aquest procés a l'adolescència és complex, ja que entren en qüestió elements com inseguretats, pors, sentiments de pertinença a grups socials. A més, entra el desenvolupament de l'autoconcepte i l'autoestima, d'alguna manera busquen el seu lloc en el món.

Existeix una polarització de conceptes, ja que un mateix col·lectiu se'ls conceben com a víctimes d'un sistema precari i alhora també com a un col·lectiu delinqüent. López (2018) emfatitza el paper de les institucions en la construcció d'identitat dels joves migrants sense referents familiars al territori, ja que han creat un nou subjecte migratori com a menors d'edat sense capacitat de decisió. Segons Monteros (2007) hi ha la hipòtesi que l'etiqueta de Mena i les institucions a les quals estan lligats, incideix en la manera de ser, fer, relacionar-se i actuar, ja que construeixen una identitat responent a la posició en la qual es troben i envers la relació que hi hagi amb l'entorn.

Els joves un cop entren al Sistema de Protecció segueixen tot un procés institucional que els marca una línia de vida similar. Davant d'aquesta homogeneïtzació del perfil on se'ls cataloga i se'ls limita les seves decisions en relació al seu projecte de vida, es poden donar situacions de rebel·lió que poden fer que els joves generin estratègies per afrontar aquestes adversitats que dificulten aconseguir els seus objectius inicials. Doncs, la identitat com a migrant ve determinada i influenciada per les categoritzacions socials.

Davant d'aquest encasellament dins d'unes etiquetes, López (2018) en destaca la capacitat d'agència; és a dir, la capacitat d'acció dins de les possibilitats en un temps i espai determinat. Doncs, si s'extrapola a la situació dels joves es pot posar l'exemple

dels joves en situacions de vulnerabilitat que busquen suport amb persones del seu mateix origen perquè hi ha la possibilitat que la mateixa institució no pugui atendre les seves necessitats reals.

3.2. Construcció de la identitat a l'adolescència

L'etiqueta de Harraga, tot i tenir una connotació pel mateix col·lectiu d'heroïcitat, Quiroga (2003), esmenta que pot donar-se la situació que un jove desmenteixi aquesta categorització davant de desconeguts del mateix origen per por al rebuig o a ser prejutjat i perdre oportunitats laborals, formatives... Són conscients que el col·lectiu al qual pertanyen té una imatge social negativa i que es trobaran davant d'adversitats que en comparació amb una persona nascuda al país/autòctona no tindria. Però, Arjona, Checa i Checa (2006), afirmen que la categoria d'immigrant no només influeix en l'estructura d'oportunitats educatives i laborals dels menors, sinó també en la seva identitat.

Quiroga (2003) posa èmfasi en la concepció de l'edat a Europa i a altres països d'on poden emigrar molts joves sense referents familiars. A l'Occident els adolescents se'ls protegeix de forma paternalista i es reconeix l'etapa de l'adolescència, altres llocs com el Maghreb, els adolescents se'ls percep com a petits homes que poden exercir dinàmiques i responsabilitats pròpies d'un adult. La precarietat, l'entorn sociofamiliar i el context sociopolític que els envolta, fa que en algunes zones aquests joves a la preadolescència ja estiguin treballant per ajudar a la família econòmicament. No és una situació a la qual es pugui generalitzar, ja que la realitat sociofamiliar de cada jove pot fomentar amb més o menys intensitat aquesta situació. Aquest nou fenomen migratori desenvolupa alhora drets i deures d'infants i d'adults; l'educació i el treball. Però, quan emigren perden el seu estatus i rols d'adult, passen a adquirir els drets i deures com a infants i adolescents, menors d'edat, del país d'acollida. Adquireixen l'etiqueta i la categoria d'immigrant irregular i la d'infant i adolescent; per tant, perden el dret al treball quan no tenen una edat laboral.

3.3. Adolescència i subjecte situat

Prenent en consideració la influència de les etiquetes al col·lectiu i a la societat; és important tenir en compte el concepte de subjecte situat que ens introdueix Monteros (2007). El subjecte situat fa referència a les diferents posicions en les quals es troba una persona, ja sigui en classe social, gènere, ètnia, edat, estatus civil i social... El col·lectiu

de joves migrants sense referents familiars al territori construiran la seva identitat i s'adaptaran al país d'acollida de manera diferent segons com es defineixi i les influències que hagi tingut al llarg de la seva vida. Per exemple; un noi provinent de Alhucemas, Marroc, pot considerar-se rifeny, home, de classe obrera, i alhora immigrant. Aquestes característiques identitàries per al jove farà que construeixi la seva identitat a partir de les seves creences i en aquest cas, a partir de l'etiqueta d'immigrant que la societat li ha atorgat afegint el pes que aquesta comporta. Es corrobora la definició d'identitat, doncs, aquesta no és única i inamovible sinó que pot variar segons les circumstàncies, però no varia en una totalitat, ja que la societat no permet aquest canvi de visió envers les etiquetes. Aquests joves quan emigren s'identifiquen en major intensitat cultural i religiosament.

Cal dir que l'adolescència dels joves migrants sense referents familiars no la gaudeixen igual que els que tenen una estabilitat i un entorn favorable. Creixen a contrarellotge perquè tenen tot un seguit d'objectius a assolir abans de complir la majoria d'edat i per poder viure autònomament un cop tinguin els 18 anys. López (2018) posa èmfasi en l'ambivalència que pateixen els joves migrants sense referents familiars, entre voler treballar i independitzar-se de les normatives i la rigidesa de les institucions i no voler marxar d'aquest context de protecció que els garanteix un sostre, un lloc segur i l'assoliment d'un dels seus principals objectius, la regularització de la seva situació administrativa. Aquestes ambivalències i percepcions dels joves migrants sense referents familiars al territori incideixen en la definició de la seva identitat social i personal.

3.4. Barreres i estratègies dels joves migrants sense referents familiars al territori

Per què hi ha col·lectius que s'adapten més que d'altres a un territori? Aquesta és la pregunta que respon l'estudi de Fundación Secretariado Gitano (2007) incidint en diferents variables que depenen de l'entorn com el lloc de residència, percepció de l'altre, disposar o no d'un permís de residència, ja que és una de les principals preocupacions i els crea un neguit, disposar de suport fora de les institucions... Els joves que viatgen a un altre país estan sotmesos a enfrontar-se a barreres i pèrdues significatives com la de persones properes, cultura, i fins i tot la pèrdua d'una part de la seva identitat.

Per això, hi ha tendència a agrupar-se i incorporar-se a contextos urbans on resideixin persones del mateix origen per un sentiment de pertinença, i poder-se comunicar. A més, autores com Comas, Molina i Tolsanas (2008), afegeixen que aquestes agrupacions són interpretades per la societat com a un acte de marcar diferència i voler aïllar-se. Aquest fet pot incidir en el procés d'incorporació a la societat en diferents àmbits; però els recursos personals de la persona i el pla d'acollida de la comunitat són claus.

Paral·lelament, quan els joves veuen que hi ha rebuig o barreres a l'hora de formar part del grup d'iguals dels adolescents autòctons, sobretot a l'adolescència, hi ha una tendència a agrupar-se amb un grup d'iguals del mateix origen cultural, ja que no es senten jutjats. Doncs, no només depèn del jove la seva integració sinó que l'entorn incideix directament en fomentar l'agrupació o no.

Davant de tantes adversitats que frustren els seus projectes vitals, a vegades, fa que els joves s'enfrontin amb comportaments agressius per sensació d'incertesa envers la seva situació administrativa, estabilitat laboral... Amina Bargach (2006, citat per Manzani i Arnosó, 2014) en destaca i ho relaciona amb el procés que passen els joves quan arriben en un estat d'eufòria a un moment d'angoixa per l'enyorança a la família i el país d'origen.

Les institucions són un element protector pels joves migrants sense referents familiars al territori, però contradictòriament alhora presenten una barrera, ja que marquen una trajectòria i fil conductor rígid homogeneïtzant les alternatives del col·lectiu. A més, Manzani i Arnosó (2014), destaquen la lentitud del sistema envers la regularització de la situació administrativa que incideixen a poc a poc en les actituds rebels dels joves.

En referència a les estratègies més comunes dels joves migranrs sense referents familiars al territori envers les barreres es destaquen les subratllades per Quiroga i Comas (2005), Raghallaigh i Gilligan (2010) i Roca (2013)

- Buscar xarxes de compatriotes per complementar el suport de la DGAIA.
- La resiliència i els recursos personals envers les vicissituds d'un itinerari desconegut.
- Ajustar-se a partir de l'aprenentatge i canvi, és a dir, observar com actuen, vesteixen, es relacionen... i modificar les seves actituds per adaptar-se al nou context.

- La flexibilitat identitaria que permet que els joves gaudeixin d'una acomodació cultural facilitant la inclusió social vinculant-se amb elements de la cultura d'origen i els del país d'acollida, variant segons les circumstàncies.
- Suprimir les emocions i buscar distraccions que es basa en ocupar el seu temps lliure per evitar recordar o pensar en situacions que provoquin emocions. Ajuntar-se i relacionar-se amb altres persones del mateix col·lectiu és una altra de les estratègies per mantenir-se distrets.
- Actuar independentment dels altres o desconfiar com a eina de protecció, ja que minimitzen el risc de fer-se mal o ser traïts.
- Acudir a la religió i adoptar perspectives de futur positives. Busquen suport i agraeixen els èxits assolits a Déu.

El Sistema de Protecció esdevé un factor determinant per decantar el futur dels joves migrants sense referents familiars al territori, sigui cap a la normalització o cap a la marginalitat. Els joves són qui s'han d'adaptar al medi per sentir-se acollits i lluitar contra les etiquetes que se'ls estableix i no la que ells mateixos escullen.

4. Objectius

La investigació té com a objectiu general conèixer la influència de les etiquetes, Mena i Harraga, en la construcció de la identitat dels joves migrants sense referents familiars al territori. I per això, es poden identificar els següents objectius específics:

- Conèixer quins conceptes relacionen amb l'etiqueta administrativa "Mena" i l'etiqueta social "Harraga" els joves migrants sense referents familiars al territori.
- Saber si l'etiqueta "Mena" o "Harraga" influeixen en la socialització dels joves migrants sense referents familiars al territori.

5. Metodologia

S'ha utilitzat una metodologia quantitativa i de mostreig no probabilístic subjectiu per decisió raonada, intencional, ja que la mostra compleix unes característiques particulars per poder donar resposta a l'objectiu de la investigació. És una mostra no representativa i no aleatòria, ja que han sigut escollits a partir d'uns criteris definits.

5.1. Participants

Per completar la recerca s'ha contactat amb diferents entitats, associacions, professionals, Plataformes i serveis que treballen i atenen joves migrants sense referents familiars al territori de la província de Girona. Són serveis amb tasques educatives diferents però que treballa amb el mateix col·lectiu; des d'Unitats de foment d'autonomia (UFA), centres de protecció, serveis lingüístics i d'edats compreses entre 16 i 21 anys.

5.2. Instrument i procediment

S'ha utilitzat el mètode quantitatiu a partir d'enquestes orientades al mètode d'associació lliure de paraules a 110 joves migrants sense referents familiars al territori de la província de Girona, dels quals 73 són joves de zones urbanes i 37 de zones rurals. L'objectiu d'aquest mètode és que les respostes dels participants no es vegin influenciades per la pregunta i així conèixer quins conceptes relacionen amb les etiquetes Mena i Harrag. L'enquesta consta de dues parts, d'una banda es pregunta per quins conceptes relaciona amb l'etiqueta Mena i d'altra banda, se'ls realitza la mateixa pregunta però amb l'etiqueta Harrag. L'ordre de contesta és diferent entre els joves de zones rurals i zones urbanes amb l'objectiu de veure si els joves diferencien els conceptes o ho perceben com a dues etiquetes iguals. Finalment es recullen diferents variables com l'edat, país, ciutat d'origen i el temps que porten al territori. Aquestes variables també serveixen per veure si el temps d'estada al país incideix en la identificació i la coneixença de l'etiqueta Mena.

Als joves participants de les enquestes se'ls explicava el tema de la investigació sense molts detalls per no influir en les seves respostes i un cop havien respost se'ls explicava tot més detalladament. Tenien el dret de retirar les seves enquestes si no estaven d'acord en participar en la investigació i es va garantir el dret a l'anonimat i confidencialitat, tant dels nois participants com dels serveis.

Les respostes dels participants s'han analitzat a partir de la tècnica que desenvolupa Rubin i Rubin (1995, citat per Fernández, 2006); la codificació de la informació a partir de categories que concentren idees, conceptes i temes semblants.

S'ha optat per la categorització de temàtiques, ja que és un col·lectiu on la majoria que no estan institucionalitzats es troben en situacions de vulnerabilitat i on les seves prioritats són, sobretot, buscar un lloc on poder dormir. Per això, s'ha volgut recalcar la

majoria de conceptes independentment de si la freqüència és elevada o no. A més cal destacar que molts joves no disposen de vocabulari, ja que porten pocs mesos al territori i hi ha molts conceptes que són similars però que han expressat a partir del seu nivell d'alfabetització en català o castellà.

6. Anàlisi de dades

Les respostes dels participants s'han analitzat a partir de la tècnica que desenvolupa Rubin i Rubin (1995, citat per Fernández, 2006); la codificació de la informació a partir de categories que concentren idees, conceptes i temes semblants.

S'ha optat per la categorització de temàtiques, ja que és un col·lectiu on la majoria que no estan institucionalitzats es troben en situacions de vulnerabilitat i on les seves prioritats són, sobretot, buscar un lloc on poder dormir. Per això, s'ha volgut recalcar la majoria de conceptes independentment de si la freqüència és elevada o no. A més cal recalcar que molts joves no disposen de vocabulari, ja que porten pocs mesos al territori i hi ha molts conceptes que són similars però que han expressat a partir del seu nivell d'alfabetització en català o castellà.

Les categories que s'han detectat a les enquestes realitzades són la categoria dels motius que motiven el procés migratori; categoria de les expectatives del procés migratori dels joves migrants sense referents familiars al territori; categoria del procés migratori on s'agrupen sobretot característiques del trajecte des del país d'origen al país d'acollida; categoria de les emocions que els provoca els conceptes de Mena i Harrag; categoria d'institució que són aquells conceptes que fan referència al sistema de protecció a la infància i a l'adolescència; categoria de reivindicació on reclamen drets. Paral·lelament; una altra categoria comuna és l'acollida que perceben del país receptor; categoria de situacions en què es troben i relacionen amb les etiquetes Mena i Harrag; categoria d'atribució de significat de les etiquetes i finalment la categoria d'identificació amb el concepte Mena i Harrag.

7. Resultats

L'anàlisi es realitzarà d'una banda interpretant els conceptes de les categories que han aparegut amb la pregunta "Digues 12 paraules que et vinguin al cap quan et diuen MENA" i posteriorment amb la pregunta de l'etiqueta Harrag. Es presentaran les taules de categories amb una breu descripció dels resultats obtinguts.

Els joves de zona rural i zona urbana hi ha 109 joves provinents del Marroc i 1 noi d'Algèria. La mitjana d'edat dels joves de zona rural és de 17'21 anys i amb una mitjana de 9'45 mesos d'estada al territori espanyol. Paral·lelament, els joves participants de zona urbana hi ha una mitjana d'edat de 17'3 anys i amb una mitjana de 25'54 mesos d'estada al territori.

A l'anàlisi de les enquestes cal tenir en compte que hi ha un total de 37 joves de zona rural de les quals 17 persones no han reconegut ni identificat l'etiqueta MENA i un total de 73 joves de zona urbana de les quals 21 persones no han reconegut tampoc l'etiqueta MENA desconeixent el significat d'aquesta. Ambdues zones han reconegut l'etiqueta Harrag.

7.1. Categories Pregunta 1 “Digues 12 paraules que et venen al cap quan et diuen MENA”

Motiu de migració	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Ajudar a la família	-	2
Vida difícil	8	-
No hi ha oportunitats al Marroc	5	-
El rei roba	2	-

Taula 1

A la taula 1 es pot observar com els motius de migració entre zona rural i urbana no hi ha similituds de respostes tot i que van encarades a una millora de les condicions en les què viuen al país d'origen per manca d'oportunitats que ho relacionen amb la monarquia del Marroc.

Expectatives procés migratori	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Escola	5	4
Construcció futur	3	3
Llibertat	4	2
Treballar	1	2
Vida europea (èxit)	2	3
Legal	-	1

Taula 2

Les expectatives del procés migratori, que s'observen a la Taula 2, és una categoria on els joves tenen una visió de futur basada en formació, estudis, sobretot idiomàtics, i un bon treball per poder aconseguir un lloc dins la societat i l'imaginari de vida d'èxit

europea. Les freqüències dels conceptes no varien entre les zones i comparteixen les mateixes expectatives de futur en relació al seu projecte migratori.

Procés migratori	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Pastera	7	-
Comissaria	6	-
Sol	5	-
Mar	3	-
La família no estava d'acord	2	-
Clandestí	1	-
Catalunya	1	-

Taula 3

La categoria del procés migratori dels joves de la Taula 3 es pot observar com els de la zona rural no n'han fet cap menció i en canvi, la zona urbana posen èmfasi sobretot en el mitjà de transport utilitzat per creuar l'estret. A més, crida l'atenció les vegades que s'han mencionat la Comissaria que és el primer pas del procediment abans d'ingressar a un centre de protecció.

Emocions	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Esperança	6	2
Dolor	5	-
Tristesa	5	-
Sol	5	1
Content quan vaig arribar	4	2
Patiment	4	-
Optimisme	4	1
Por	4	3
Satisfacció	3	2
Fort	2	-
Motivació	2	-
Feble, inútil...	1	1
Vergonya	2	-
Impotència	4	-

Taula 4

La categoria de les emocions és una de les que més varietat s'ha pogut recollir i on es reflecteixen emocions positives i negatives. No hi ha una diferència notable entre emocions negatives i positives sinó que hi ha un equilibri considerable. A més, a la Taula 4 es pot percebre com el grup de joves de zona rural no expressen gairebé emocions en comparació als joves de zona urbana que hi ha varietat i freqüències relativament altes pel que fa a les emocions. El concepte que més s'ha repetit en total és

esperança que en relació als altres conceptes recollits es podria intuir que va enllaçada amb l'esperança d'aconseguir les expectatives de futur les quals han motivat part del seu projecte migratori.

Institució	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Centre d'acollida	4	3
Acompanyament	6	2
Seguretat	5	2
Protecció	-	1
Fill de centre	1	1
Educadors, professors...	2	-

Taula 5

Institució és una categoria on els joves han coincidit sobretot en anomenar els centres de protecció de menors amb una freqüència semblant entre els joves de zona rural i de zona urbana. A la Taula 5 s'observa com els joves descriuen el que els aporta aquest sistema de protecció i el que comporta estar etiquetat com a MENA. És interessant veure que no apareix directament la institució de la DGAIA envers el concepte MENA però si que apareix una part del sistema de protecció, els centres d'acollida fent una relació directa dels professionals que hi treballen.

Reivindicació	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Arreglar papers	8	-
Legal	5	1
Tranquil·litat	4	2
Dignitat, respecte...	4	4
Drets com a menors	2	1
Oportunitat	1	-

Taula 6

Envers l'etiqueta MENA s'observen al llarg de les diferents enquestes dels joves un seguit de reivindicacions que ho associen directament amb el concepte. Observem a la Taula 6 com les reivindicacions que fan la majoria de joves es poden relacionar amb l'assoliment de les expectatives del seu procés migratori com pot ser estar en una situació administrativa regular i legal i oportunitats envers formar part de la societat d'acollida. Recalcar també com tant joves de zona rural com urbana posen èmfasi en demanar dignitat, respecte i estar en una situació de tranquil·litat, tot i etiquetar-los com a MENA.

Acollida	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Discriminació	13	-
Racisme	6	1
Prejudici	5	-
Menyspreat	5	1
No acceptat socialment	5	-
Falta de respecte	3	-
Bullying, burla...	6	-
Notícies	2	-
Violència	1	-
Deportació	-	2

Taula 7

Molts joves migrants sense referents familiars inicien un procés migratori basat en unes expectatives que molts cops no es compleixen i es troben amb una realitat plena de dificultats i barreres per part del país d'acollida com les que s'observen a la Taula 7. Els joves de zona rural fan una escassa menció de situacions i barreres que s'han trobat al país d'acollida i amb freqüències molt baixes. En canvi, els joves de zona urbana fan una menció important de diferents barreres socials que es troben en el seu dia a dia d'ençà que van arribar al territori. El concepte que més relacionen amb l'etiqueta MENA és la de *discriminació* i *racisme*, considerant que l'etiqueta els deixa en una situació de desigualtat envers la resta de la població. Les notícies també són una font d'informació i de difusió de l'etiqueta, on la percepció dels nois com de la societat és de connotació negativa. En general es pot veure com del país d'acollida amb l'etiqueta de MENA a sobre ho perceben com a quelcom negatiu i fins i tot despectiu.

Situació	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Vida difícil	10	2
Responsabilitat	5	-
Sense família	5	3
Sol	5	-
Atur	5	-
Injustícia	4	-
Sense papers	4	-
Sense pis, diners, res, drets, oportunitats, experiència...	8	4
Desigualtat	1	-
Falta d'afecte	2	-
Problemes	-	1
Gana	-	1

Taula 8

Els joves relacionen l'etiqueta MENA amb moltes característiques i descripcions de situacions en les quals es troben. Les freqüències que més es repeteixen tant en joves de

zones urbanes i de zones rurals són el fet d'estar sense família i sense recursos que ho especifiquen en pisos, diners, drets... En general, a la Taula 8, no hi ha moltes respostes de zona rural que facin referència a situacions en comparació amb les respostes de zona urbana on sobretot destaquen una vida difícil, la soledat i la responsabilitat que s'atribueixen i s'imposen per aconseguir els seus objectius.

Atribució significat MENA	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Menor d'edat	10	6
Menor estranger no acompanyat	8	2
Pobre	3	-
Immigrant	3	4
Grup social	1	-
Lluitador	1	-
Jove perdut	-	1
No sé què és	-	1

Taula 9

Un dels objectius que es perseguia amb les enquestes era conèixer si els joves migrants sense referents familiars al territori coneixen l'etiqueta MENA i en cas afirmatiu, quins conceptes hi relacionen i si es senten identificats amb aquesta. A la Taula 9 es pot veure com les respostes que més abunden són *menor d'edat* i *menor estranger no acompanyat*, doncs, agafen i desglossen les sigles de l'etiqueta. La freqüència de respostes entre zones es pot percebre que és diferent però no hi ha una diferència considerable. El concepte que té una freqüència similar i que coincideix en ambdues zones és la d'immigrant; fent una associació directa de l'etiqueta amb el col·lectiu que se li aplica.

Identificació	Zona urbana (Mena)	Zona rural (Mena)
Paraules	Freqüència	Freqüència
No m'agrada	14	1
No em sento identificat	9	6
No sóc MENA	1	-
Sóc persona	2	-

Taula 10

Finalment, la identificació dels joves migrants sense referents familiars al territori amb l'etiqueta MENA, és l'objectiu principal d'aquesta investigació i a més, una categoria que sorgeix a les respostes dels participants. Les respostes són similars per ambdues parts tot i que la freqüència varia sent més alta a la zona urbana. MENA és una etiqueta de la qual cap dels joves participants han deixat entreveure una identificació amb aquesta. Clarament hi ha un rebuig dels joves cap a l'etiqueta explicitant que no els

agrada que se'ls homogeneïtzi i categoritzi amb una etiqueta. Destacar la resposta *No sóc mena i sóc persona*; que tot i no tenir una freqüència representativa reflecteix la reticència i negativa dels joves en l'acceptació de l'etiqueta.

7.2. Categories Pregunta 2: “Digues 12 paraules que et venen al cap quan et diuen HARRAG”

Motius procés migratori	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Ajudar als pares	6	4
Marroc no ens ajuda/No hi tenim oportunitats	6	3
Buscar un canvi	1	1
No estic orgullós de ser marroquí	1	-
Escapar de la Mili	-	1

Taula 11

Els motius del procés migratori, tal com s'observa a la Taula 11, no varien considerablement entre zones, ja que es basen sobretot en l'ajuda als pares i la manca d'oportunitats que hi ha al Marroc, país d'origen dels joves participants. A més, sorprèn la resposta d'un noi que posa que escapen del servei militar obligatori que es va restablir oficialment el 7 de febrer del 2019 per a joves d'entre 19 i 25 anys.

Expectatives del projecte migratori	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Construcció futur	12	8
Treballar	3	4
Millorar condicions de vida	1	5
Aconseguir documentació	1	2
Nova vida	1	1
Escola/Aprendre	4	-
Estada temporal	4	-
Visitar a la família	2	-

Taula 12

La categoria d'expectatives del projecte migratori s'observa que són similars entre zona rural i urbana, ja que van enfocades a la construcció d'un futur per poder millorar les seves condicions de vida i alhora aconseguir regularitzar la seva situació administrativa per poder complir-ho. El concepte que més recalca és el de construcció de futur amb una freqüència elevada per ambdues parts. A la zona urbana apareixen dos conceptes nous com *estada temporal i visitar a la família*; descrivint un procés migratori passatger

on imaginàriament assoleixen els seus objectius, aconseguixen treballar i poder ajudar a la seva família. Pel que fa a visitar a la família va enllaçat a aconseguir la documentació, ja que és un trajecte que no poden realitzar en la situació administrativa que es troben la majoria dels joves.

Procés de migració	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Transport (Pastera, camió..., Ferry, moto aquàtica...)	13	10
Por	-	6
Morts	2	5
Mar (platja...)	2	5
Carrer (dormir al carrer...)	8	4
Riscos	2	3
Guàrdia costanera	1	2
Comissaria	1	2
Dificultats durant el camí	3	2
Europa, Espanya, Catalunya	5	2
Gana	3	2
Sol	7	-

Taula 13

L'etiqueta Harrag per part dels joves d'ambdues zones l'han relacionat en processos que tenen lloc durant el trajecte migratori. Específicament hi ha alta freqüència dels diferents tipus de transport clandestins que solen utilitzar els joves migrants quan creuen l'estret com poden ser pasteres, sota dels camions, colant-se a Ferrys, motos aquàtiques... Cada jove relacionava l'etiqueta amb el transport que ells personalment van utilitzar. Es veuen altres conceptes interessants per exemple *Europa*, com a lloc de destí, específicament Espanya que és on primer arriben abans d'arribar a Catalunya. Paral·lelament crida l'atenció com la Guàrdia costanera i la Comissaria es mencionen relacionant-ho amb l'etiqueta. La resta de conceptes estan relacionats amb les dificultats i sensacions que han anat vivint i experimentant.

Emocions	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Sol	7	5
Trist	3	2
Humiliació	5	2
Ràbia	9	3
Inferioritat	7	2
Indignació	1	1
Felicitat quan vaig arribar	2	1
Por	6	-
Vergonya	6	-
Patiment	3	-

Taula 14

La categoria d'emocions que s'observa a la Taula 14, crida l'atenció per la varietat d'emocions i sentiments negatius que els joves expressen, l'única emoció positiva que donen a conèixer és *felicitat quan vaig arribar*. La resta de respostes van orientades a sentiments que els provoca l'etiqueta Harrag com *ràbia, inferioritat, tristesa...* Pràcticament les freqüències entre rural i urbà no són considerables, en definitiva han expressat conceptes molt similars.

Institució	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Noi de centre	2	1
Centre d'acollida	1	2
Tracte positiu del centre d'acollida	-	2
Drets com a menors	-	1

Taula 15

Els participants relacionen l'etiqueta Harrag amb la institució i els serveis on han estat tutelats durant la seva minoria d'edat. A més, és interessant veure com sorgeix tant a zona urbana com a la zona rural l'associació de l'etiqueta amb l'expressió de *noi de centre*. La diferència de freqüència entre conceptes és relativament insignificant.

Acollida	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Discriminació	17	7
Diferent	11	5
Menyspreat	9	5
Racisme	8	8
Prejudicis	7	-
Assenyalat	5	-
Provocació	5	2
No em sento d'aquí	-	2

Taula 16

A la Taula 16 s'observa la varietat de descripcions envers l'acollida que consideren que han rebut al país. Cal fer èmfasi en les freqüències altes de les dues zones i els conceptes que més coincideixen com és *discriminació, diferència, menyspreat i racisme*. Aquestes són les quatre paraules que els joves relacionen amb l'etiqueta Harrag. En relació a la categoria *acollida* tot i la baixa freqüència crida l'atenció l'opinió de dos joves que exterioritzen que no es senten d'aquí en cas que algú els digui Harrag.

Situacions	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Sense, idioma, xarxa, ajuda, res, feina...	7	5
Sense papers	15	6
Sense família	17	2
Sol (abandonat...)	1	7
Riscos	2	3
Nervis	-	2
Desemparament	5	2
Víctima	-	2
Marginalitat	-	2
Gana	3	2
Explotació	3	2
Dormir al carrer	1	1
Injustícia	-	1
Responsabilitat	7	-
Desig de retornar	2	-
Amenaçat	1	-
Aguantar pels pares	1	-

Taula 17

La categoria de situació es destaca per la pluralitat de respostes rebudes i els conceptes que sorgeixen. A la Taula 17 veiem com els conceptes que més es repeteixen a les dues zones són la situació d'irregularitat administrativa i estar sense família a un país on es troben sols i fins i tot algú menciona que abandonat. Les paraules agrupades a aquesta categoria es podrien resumir que els joves es troben i es senten en una situació de vulnerabilitat i d'exclusió social.

Atribució significat Harrag	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
Pobre	8	1
Menor	7	5
“Hombría”	7	4
Immigrant	6	3
Lladre	3	-
Connotació negativa	2	-
Menor estranger no acompanyat	2	1
Nosaltres	2	-
Il·legal	1	-
Noi	2	-
Paraula dura	1	1
Noi de carrer	-	1

Taula 18

L'etiqueta Harrag, segons els resultats recollits a la Taula 18, la defineixen com a una persona immigrant, pobre i menor d'edat. Es pot observar com es fa una associació

directa amb l'etiqueta MENA, ja que 3 persones l'han mencionat. Crida l'atenció com hi ha un total d'11 joves que la descriuen com a una cosa viril, de masculinitat i pròpia d'homes, justificant que no tothom ho pot fer sinó només aquells homes que són capaços i tenen valentia.

Identificació	Zona urbana (Harrag)	Zona rural (Harrag)
Paraules	Freqüència	Freqüència
No m'agrada	30	13
No em sento identificat	26	7
Sóc Harrag	7	4
M'agrada	3	-
Sóc persona	16	-

Taula 19

I finalment, la identificació dels joves amb l'etiqueta Harrag es pot percebre a la Taula 19 com s'han agrupat clarament en 5 tipus d'identificacions. Clarament tant a zona urbana com a zona rural hi ha una alta freqüència de joves que no els agrada ni es senten identificats amb l'etiqueta Harrag en comparació amb la freqüència de joves que es senten i es defineixen com a Harrags. Es podria dir que 76 joves no es senten ni els agrada aquesta etiqueta i 14 joves s'identifiquen i es senten elogiats quan se'ls categoritza així. Per acabar, un total de 16 persones de zona urbana especifiquen que no són Harrags sinó que abans de tot són persones i això és com se'ls hauria de catalogar.

8. Discussió

Comas i Quiroga (2005) destaquen una diferència en les motivacions del procés d'emigració dels joves segons la procedència, rural o urbana. Els joves d'àmbit rural solen ser de procedència d'extrema pobresa i els projectes migratoris normalment són compartits amb la família. En comparació amb els projectes migratoris dels joves d'àmbit urbà on comencen aquest procés d'emigració sense el consentiment dels seus pares. Però a les dades obtingudes no hi ha una diferència considerable entre zones d'àmbit rural i urbà, tant en els conceptes que hi relacionen com en l'ordre repartit. Doncs, la procedència dels joves dins d'aquesta investigació no és una variable rellevant.

És interessant com dues preguntes d'etiquetes aporten tanta informació des d'identificació amb l'etiqueta fins a motius que justifiquen que se'ls categoritzi amb aquestes. Inconscientment els joves expressaven preocupacions relacionades amb l'etiqueta Mena i Harrag i són bàsicament les mateixes com pot ser la manca d'oportunitats, la documentació, la família... la documentació apareix en diferents

categories de diferents maneres, ja que és l'element principal que facilitarà o no l'assoliment dels seus projectes migratoris.

Relacionant els resultats amb el marc teòric que ha partit de base aquesta investigació, veiem com hi ha diferents joves que tenen la idealització i l'imaginari social d'èxit de vida a Europa que presenten Manzani i Arnoso (2014). Es pot destacar la resposta d'un dels nois que justifica el seu procés migratori com a una estada temporal al país on pretén treballar, estalviar i tornar al seu país d'origen.

A més, molts joves fan menció als centres d'acollida però no a la DGAIA, institució creadora de l'etiqueta MENA, com a relació amb l'etiqueta. L'explicació d'aquesta associació és degut al poc coneixement que aquests joves tenen envers el sistema de protecció d'infància i adolescència, perquè els centres d'acollida són els serveis on passen la majoria de la seva estada abans de complir la majoria d'edat. Paral·lelament, cal reflexionar sobre l'impacte en les vides i experiències d'aquests joves que tenen la Comissaria i la Guàrdia costanera que són el primer contacte una vegada arriben a terra ferma. A més, aquesta arribada al país els provoca un sentiment d'ambivalència on senten felicitat per haver arribat vius i per començar un projecte de futur sols sense la companyia de la seva família. A més, quan comencen a veure les dificultats que els presenta el sistema i la societat els sorgeix el sentiment de tristesa i fins i tot de penediment volent retornar al seu país d'origen on si tenien el suport familiar que aquí poques vegades tenen.

Les etiquetes, Mena i Harrag els provoca rebuig, ja que són conscients que són dues etiquetes que davant la mirada de la societat són menyspreats i discriminats. Els joves defineixen a l'etiqueta Harrag com a una persona que té la responsabilitat, tot i ser menor, d'independitzar-se i ajudar a la seva família econòmicament, motiu pel qual molts inicien el seu procés migratori. Amb això es reafirma les aportacions de Quiroga (2003) qui exposa que hi ha joves que desmenteixen la seva categorització com a harrags davant la societat per la imatge social negativa que té l'etiqueta.

Alhora, seguint en la mateixa línia, recalcar les conclusions que fa Appiah (2007) on menciona que les idees i prejudicis de la societat cap a un col·lectiu tenen efectes psicosocials fent que la percepció i l'autoconcepte s'acabi adaptant als prejudicis. A les enquestes, molts joves acabaven relacionant les dues etiquetes al carrer, a una persona que roba, amb les drogues, pisos ocupes, entre molts d'aquests pensaments que estan immersos en la ment de moltes persones.

9. Conclusió

Les etiquetes a col·lectius aparentment diferents de la resta de la societat fa que se'ls visualitzi com a un grup homogeni en característiques personals, socials i culturals. Socialment sembla haver-hi la necessitat de categoritzar a tot allò que sobresurt de la normalitat i així tenir la sensació de tenir-ho tot controlat. Però aquestes etiquetes no només no descriuen el col·lectiu sinó que se'n realitza una construcció social negativa fent que aquest col·lectiu es trobi dia a dia amb barreres socials que els dificulta el seu progrés i la integració al país d'acollida.

La mostra no és representativa i per tant, els resultats no es poden generalitzar, però si ens basem en els resultats dels 110 joves participants, podem concloure que les dues etiquetes presentades no els defineix i el més important, no es senten com a tal, ja que l'etiqueta els impedeix avançar.

La investigació constata i reflecteix l'opinió d'aquests joves, paral·lelament s'ha recollit les seves principals preocupacions sense que aquest fos l'objectiu principal de la recerca. Doncs, d'una banda des de les institucions s'haurien de replantejar i reflexionar sobre si les etiquetes que implementen són necessàries i quina influència té aquesta en la vida d'aquests joves. El sistema de protecció d'infància i adolescència té la responsabilitat de vetllar pel benestar d'aquests joves a partir de serveis i accions socioeducatives que els ajudi a integrar-se, sentir-se integrats, sentiment que segons les enquestes no s'han recollit.

Doncs, partint de les aportacions i les investigacions de Quiroga (2003), es pot constatar que la majoria de joves no interpreten l'etiqueta Harraga com a heroïcitat i valentia sinó en aspectes més negatius, com vida al carrer, gana, i situacions de vulnerabilitat. Són una minoria els joves que interpreten Harrag com ho descriu Quiroga i com a una etiqueta d'orgull. La resta de joves prefereixen no associar-se amb aquesta etiqueta per poder desenvolupar-se i sentir-se com a una persona més. En la identificació de l'etiqueta molts recalquen com a resposta que són persones i no entenen per què hi ha la necessitat social d'etiquetar-los i anomenar-los d'una manera o altre si al cap i a la fi són persones igual que ells.

López (2018), emfatitza la responsabilitat de la societat i les institucions en la creació d'aquest nou fenomen migratori qui no té capacitat de decisió i es podria afegir que sense oportunitats, ja que se'ls protegeix fins a la majoria d'edat i a partir d'allà molts

acaben predestinats a buscar-se la vida i utilitzar les seves estratègies de supervivència. Acaben desenvolupant la capacitat d'agència, que menciona l'autor, dins les seves capacitats d'acció.

Les respostes dels joves ajuden a veure que no es senten integrats ni acollits al país sinó que es senten totalment aïllats i desplaçats de la societat. Això es veu reflectit en alguna resposta d'alguns nois quan expliquen que senten vergonya quan algú li pregunta el motiu pel qual han vingut al país. No es senten ben acollits ni com a un jove més, ja que sempre arrossegueu als ulls de la gent l'etiqueta de "menor estranger". Mena o ex-mena, tutelat o ex-tutelat, siguin o no menors l'etiqueta sempre la carreguen a l'esquena.

Estan condemnats a lluitar contra les etiquetes i la mirada negativa de la societat per a trencar amb uns prejudicis que ells no han construït. Se'ls pot etiquetar com a MENA, Harrag, ex-tutalets, ex-mena, nois de centre entre mil etiquetes més que l'únic que fan és allunyar-los encara més de la societat; però el què no es pot negar és que són menors que no gaudeixen de la seva adolescència i que tenen pressa per créixer i complir els seus somnis. Per acabar es presentarà la reflexió d'un jove que va escriure a l'apartat d'observacions de l'enquesta.

Edat: 18
País d'origen: Morocco
Ciutat d'origen: Tangier
Temps a Espanya: 1 any i 9 mesos
Observacions: que tot Sem Hamano i Amin Cor i Souha han deixat el marjal però per canviar el nostre país per un bon futur i veure l'ull de que moltes Sem cracks i koulas,

Gràfic 1

Referències bibliogràfiques

- Antúnez, M., Driss, N., García, R. i Olcina, S. (2016). *De niños en peligro a niños peligrosos: una visión sobre la situación actual de los Menores Extranjeros No Acompañados*. Melilla: Asociación Harraga. Recuperat de https://www.observatoriodelainfancia.es/ficheroioia/documentos/5382_d_a34d5de11e2a2bf04ea93f580d34b688.pdf
- Arjona Garrido, Á., Checa y Olmos, F. i Checa Olmos, J. (2006). *Menores tras la frontera*. Barcelona: Icaria editorial.
- Appiah, K. (2007). *La ética de la identidad*. Buenos Aires: Editorial Katz.
- Benítez Eyzaguirre, L. (2013). Mitos e imaginarios migratorios en la recepción de la televisión en Marruecos. *Index Comunicación* 3 (2), 175-194.
- Comas, M., Molina, E., i Tolsanas, M. (2008). *Identitats: Educació, immigració i construcció identitaria*. Vic: Eumo Editorial.
- DGAIA. (2019). *Informe estadístic mensual. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA): Gener de 2019*. Recuperat de http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/dades_sistema_proteccio/2019_01_informe_DGAIA.pdf
- Fernández, L. (2006). ¿Cómo analizar datos cualitativos?. *Butlletí LaRecerca*(6), Ficha 7. Recuperat de <http://www.ub.edu/ice/recerca/pdf/ficha7-cast.pdf>
- Fundación Secretariado Gitano. (2007). *Retos en los contextos multiculturales. Competencias interculturales y resolución de conflictos*. Madrid: Fundación Secretariado Gitano.
- Manzani, L. I Arnosó, M. (2014). Bienestar psicosocial en menores y jóvenes extranjeros sin referente familiar adulto; factores de riesgo y protección. *Norte de salud mental*, 12 (49), 258-276.
- Monteros, S. (2007). *La construcción social de un nuevo sujeto migratorio: los menores migrantes marroquíes no acompañados. Condiciones de posibilidad para la agencia*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Madrid, Madrid.
- Quiroga, V. (2003). *Els petits Harraga. Menors immigrants irregulars no acompanyats d'origen marroquí a Catalunya*. Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.
- Quiroga, V., i Comas, M. (2005). *Menors que emigren sols del Marroc a Catalunya*. Barcelona: Editorial Mediterrània.

- Raghallaigh, M. i Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child and Family Social Work, 15*(2), 226-237. Doi: 10.1111/j.1365-2206.2009.00663.x
- Roca i Caparà, N. (2013). Joves adults d'origen extracomunitari a Barcelona. Construcció de la identitat i processos d'inclusió i exclusió social. *Papers Revista de Sociologia, 98*(2), 331-364.
- López Lajusticia, M. (2018). La construcción de la identidad. Menores Extranjeros No Acompañados, en contextos de protección. *RES, Revista de Educación Social, 27*, 71-92.

Revista: Papers, Revista de Sociologia

Normativa

Las personas que envíen trabajos para su posible publicación en *Papers. Revista de Sociologia* deberán verificar previamente que el texto enviado se atiene escrupulosamente a las siguientes normas:

1. Los trabajos enviados estarán escritos en catalán, castellano o inglés.
2. Se aceptarán tres tipos de trabajos:
 - Artículos: serán trabajos teóricos o empíricos originales, completos y desarrollados.
 - Debates: consistirán en un conjunto de textos breves que discutan un artículo, libro o trabajo de especial interés para las ciencias sociales.
 - Números monográficos: consistirán en un conjunto de artículos centrados en un tema de especial interés para las ciencias sociales.
3. Los trabajos se enviarán en formato Reach Text Format (rtf), OpenOffice Writer (odt) o Microsoft Word (doc) a través del sitio web de la revista. No se aceptará ningún otro medio de envío ni se mantendrá correspondencia sobre los originales no enviados a través del portal o en otros formatos.
4. Los **elementos no textuales** (tablas, cuadros, mapas, gráficos, ilustraciones, etc.) que contenga el trabajo aparecerán insertados en el lugar del texto que corresponda. Además, se entregarán por separado como archivo adicional los gráficos editables en formato OpenOffice Calc (ods) o Microsoft Excel (xls) y los mapas, ilustraciones o imágenes en los formatos jpeg o tif a 300 ppp. Todos estarán numerados y titulados, se especificará al pie su fuente, y se hará referencia explícita a ellos en el texto.
5. Los trabajos enviados serán inéditos y no se podrán someter a la consideración de otras revistas mientras se encuentren en proceso de evaluación en *Papers. Revista de Sociologia*. Excepcionalmente, y por razones de interés científico y/o de divulgación de aportaciones especialmente notorias, el Equipo de Redacción podrá decidir la publicación y/o traducción de un texto ya publicado.
6. Los artículos y propuestas de debates irán precedidos de una **hoja de cubierta** en la que se especificará la siguiente información:
 - Título, en catalán o castellano, y en inglés.

- Nombre del autor(es) o autora(s). No se aceptará la inclusión de nuevos autores(as) con posterioridad al primer envío. Con objeto de facilitar la inclusión de artículos y citas en bases de datos científicas, se recomienda consultar la «Propuesta de manual de ayuda a los investigadores españoles para la normalización del nombre de autores e instituciones en las publicaciones científicas», en el enlace «Contenidos de interés» de la web <http://ec3.ugr.es/>
- Filiación institucional: universidad o centro, departamento o unidad, ciudad y país.
- Dirección de correo electrónico. Toda la correspondencia se enviará a esta dirección electrónica. En el caso de artículos de autoría múltiple, se deberá especificar la persona que mantendrá la correspondencia con la revista.
- Breve nota biográfica (de un máximo de 60 palabras) en la que se especifiquen las titulaciones más altas obtenidas (y por qué universidad), la posición actual y las principales líneas de investigación. *Papers. Revista de Sociologia* podrá publicar esta nota biográfica como complemento de la información de los artículos.
- Identificación ORCID: En caso de que se disponga de ella. *Papers. Revista de Sociologia*, recomienda a los autores que se registren en <http://orcid.org/> para obtener un número de identificación ORCID.

7. El texto de los artículos irá precedido de un **resumen** de no más de 250 palabras (que expondrá clara y concisamente los objetivos, metodología, principales resultados y conclusiones del trabajo) y de un máximo de 10 **palabras clave** (no incluidas en el título, y que deberán ser términos aceptados internacionalmente en las disciplinas científico-sociales y/o expresiones habituales de clasificación bibliométrica). Si el texto está escrito en castellano o en catalán se añadirán el resumen (abstract) y las palabras clave (keywords) en inglés. Si el texto está originalmente escrito en inglés, el Equipo de Redacción podrá traducir el título, resumen y palabras clave al castellano, en el caso de que el propio autor/a no proporcione dicha traducción.

8. El texto de los artículos deberá enviarse **anonimizado**: se suprimirán (bajo el rótulo de *anonimizado*) todas las citas, agradecimientos, referencias y demás alusiones que pudieran permitir directa o indirectamente la identificación del autor/a. La redacción de *Papers. Revista de Sociologia* se asegurará de que los textos cumplen con esta condición. Si el artículo es aceptado para su publicación, se enviará entonces la versión no anonimizada a la revista, en caso de que difiera de la ya enviada.

9. Los **artículos** tendrán una extensión orientativa de entre 8.000 y 12.000 palabras, incluyendo las notas al pie y excluyendo título, resúmenes, palabras clave, gráficos y tablas.

10. Los **debates** constarán de textos de una extensión aproximada de 2.500 palabras cada uno, incluyendo las notas al pie y excluyendo título, resúmenes, palabras clave, gráficos y tablas. Uno de los textos deberá hacer una presentación de la aportación que sea objeto de discusión, realizada por el propio autor/a de la misma o bien por el coordinador/a del debate.

11. El **formato del texto** deberá respetar las siguientes normas:

- Tipo y tamaño de letra: Times New Roman 12.
- Texto a 1,5 espacios, excepto las notas al pie, y justificado.
- Las notas irán numeradas consecutivamente al pie de la página correspondiente y no al final del texto. Se recomienda reducir su uso al máximo y que ese uso sea explicativo y nunca de citación bibliográfica.
- Las páginas irán numeradas al pie a partir de la página del resumen, empezando por el número 1 (la hoja de cubierta con los datos del autor/a no se numerará).
- Las secciones o apartados del texto se numerarán y se titularán en minúsculas y negrita.

12. Las **citas** deberán respetar las siguientes normas:

- Las citas aparecerán en el cuerpo del texto y se evitará utilizar notas al pie cuya única función sea bibliográfica.
- Se citará entre paréntesis, incluyendo el apellido del autor/a, el año y la página o páginas citadas; por ejemplo, (Boudon, 2004: 73).
- Las citas literales irán entrecomilladas y seguidas de la correspondiente referencia entre paréntesis, que incluirá obligatoriamente las páginas citadas; si sobrepasan las cuatro líneas, se transcribirán separadamente del texto principal, sin entrecomillar, con mayor sangría y menor tamaño de letra.

13. La **lista completa de referencias bibliográficas** se situará al final del texto, bajo el epígrafe «Referencias bibliográficas». Las referencias se redactarán según las siguientes normas:

- Sólo se incluirán los trabajos que hayan sido citados en el texto, y todos los trabajos citados deberán referenciarse en la lista final.
- Todas las referencias que dispongan de DOI (Digital Object Identifier) lo incluirán al final.

- El orden será alfabético según el apellido del autor/a. En caso de varias referencias de un mismo autor/a, se ordenarán cronológicamente según el año.
- Primero se incluirán las referencias del autor/a en solitario, en segundo lugar las obras compiladas por el autor/a, y en tercer lugar las del autor/a con otros coautores/as.
- Se aplicará sangría francesa a todas las referencias.